הָא – אבל 'גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' מֵהֶם – מצמר ופשתים יחד, שהעשה של מצות ציצית דוחה את הלא תעשה של שעטנז, ואם כן לא הוצרך הריבוי 'ראשו' להתיר תגלחת מצורע שאינו נזיר ולדחות איסור הקפת הראש, ולכן העמיד רבי אליעזר את הריבוי למצורע שהוא נזיר:.

הגמרא שבה לדון במשנה שהובאה לעיל (מ.): אָמַר מַר, שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה, נזיר ומצורע ולויים, וְכוּלָּם שֶׁגִּילְּחוּ שֶׁלֹּא כְּתַעֲרָן, אוֹ שֶׁשִּׁיְּרוּ בגילוחם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם ולא יצאו ידי חובתם..

אומרת הגמרא: אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, זֹאת אוֹמֶרֶת שמה שבכל התורה רוּבּוֹ נחשב כְּכוּלּוֹ הוא מִדְּאוֹרַיְיתָא, מֵאי – מהיכן מוכח כך, מִדִּגְלֵי רַחֲמָנָא – ממה שגילתה התורה לִגְבֵּי תגלחת נָזִיר, שאף שכתוב (במדבר ו ט) 'וְגִלַּח רֹאשׁוֹ' הוסיפה התורה 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ' ללמד שאין די בגילוח רוב השיער וצריך דווקא תגלחת שלמה, ויש ללמוד שדווקא הָכָא, הוּא דְּעַד דְּאִיכָּא כּוּלּוֹ אין מתקיימת המצוה, הָא בְּעָלְמָא – אבל בשאר מקומות שאין ריבוי להצריך את הכל, אף רוּבּוֹ נחשב כְּכוּלּוֹ..

הגמרא מביאה משא ומתן בדבר: מַתְקִיף לָהּ [–הקשה] רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, הַאי – הפסוק 'וְגִלְּחוּ' שהבאת, בְּנָזִיר טָמֵא שנטמא בתוך ימי נזירותו כְּתִיב, ולא בנזיר טהור שגם בו דברה המשנה. מַחֲכוּ עָלָּהּ בְּמַעֲרָבָא – שחקו עליו אמוראי ארץ ישראל ודחו את קושייתו, מִכְּדִי – וכי נָזִיר טָמֵא דְּתגלחתו בְּתַעַר מְנָלָן – מהיכן אנו לומדים זאת, מִנָּזִיר טָהוֹר יָלִיף – לומדים את דינו, ואם כן לֵיתֵי – יבוא גם נָזִיר טָהוֹר וְלֵילַף – וילמד מִנָּזִיר טָמֵא את הדין ששתי שערות מעכבות, ונלמד כך, מַה נזיר טָמֵא כִּי [–אם] שִׁייֵר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְלֹא כְּלוּם עָבַד – לא עשה כלום, הָכָא נַמִי – גם כאן בנזיר טהור כִּי [–אם] שִׁייֵר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְלֹא כְּלוּם עָבַד – לא עשה ולא כלום, ואם כן יפה אמר שמ'יגלחנו' לומדים זאת.

הגמרא דנה בפרטי דין תגלחת כל ראשו: בָּעֵי – הסתפק אַבַּיֵי, נָזִיר שֶׁגִּילַּח ראשו וְשִׁייֵר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שלא גילחן או שגילחן שלא כראוי, ונמצא שלא קיים עדיין מצות גילוח, ושוב צָמַח שער רִאשׁוֹן, וְחָזַר וְגִילְּחָן לאותן שתי שערות ששייר בגילוחו הראשון, מַהוּ, מִי מְעַכְּבִי – האם לא יצא ידי חובת גילוח כיון שעתה כל ראשו מלא שער, וצריך לגלח שוב את כל שער ראשו, אוֹ ששתי שערות אלו לֹא מעכבות את תגלחתו, כיון שלבסוף גילחן.

ספק נוסף: בָּעֵי רָבָא, נָזִיר שֶׁגִּילַּח, וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְלאחר זמן גִּילַּח אַחַת מהן וְנִשְׁאֲרָה אַחַת – השניה, שלא על ידי גילוח, מַהוּ, האם כיון שבגילוח הראשון שייר שתי שערות ולא יצא ידי חובתו, וגם כעת גילח רק שערה אחת שאין זה שיעור גילוח [והשניה נשרה מאליה], לא יצא ידי חובת גילוח, או שכיון שסוף סוף כעת ראשו בלא שער כלל, יצא ידי חובת גילוח.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא, גִּילַּח שַׁעֲרָה שַׁעֲרָה קָא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְרָבָא – וכי רבא הסתפק בנזיר שגילח שתי שערות אלו אחת אחת, הלא ודאי שקיים תגלחתו כשגילח את השערה הראשונה מהנותרות, כיון שכשבא לגלחה היו שתי שערות שהן שיעור גילוח, ואם כן קיים מצות תגלחת בשערה הראשונה, ואחר כך נשארה רק שערה אחת שאינה מעכבת, והיא זו שנשרה. מתרצת הגמרא: אֶלָּא אִיתְּמָא – אלא אמור שכך נסתפק, נָשְׁרָה אַחַת וְאחר כך גִּילַּח אַחַת – את השניה, מַהוּ, האם לא יצא ידי חובת תגלחת, כיון שבשעה שבא לגלח לא היה כאן שיעור גילוח שהוא שתי שערות, או שמא נתקיימה מצות גילוח שהרי סוף סוף אין שיער בראשו. אָמַר לֵיהּ שיש לפשוט את ספק רבא, שקיום גִּילּוּחַ אֵין כָּאן משום ששֵׁעָר אֵין כָּאן בראשו.

מקשה הגמרא: אִי שֵׂעָר אֵין כָּאן – אם אתה מחשיב גילוח כזה כהסרת השיער, אם כן גִּילּוּחַ יֵשׁ כָּאן – קיים מצות הגילוח, ומדוע אמרת שקיום גילוח אין כאן. מיישבת הגמרא: הָכִי קָאָמַר – כך נאמרו הדברים, שאַף עַל פִּי שֶׁשֵּׂעָר אֵין כָּאן שהרי נשרה אחת וגילח אחת, מכל מקום קיום מִצְוַת גִּילּוּחַ אֵין כָּאן, משום שבתגלחת ראשונה שייר שתי שערות, ובתגלחת שניה גילח רק שערה אחת שאינה שיעור גילוח:

משנה

משנה זו מבארת את דרך הנהגת הנזיר בשערו: מותר הַנָּזִיר להיות חוֹפֵף את שערו, דהיינו להחליקו ולשפשפו ולגרדו, ואפילו בנתר ובאדמה, וּמְפַקְפֵּק – מעביר אצבעותיו בין השערות כדי להבדיל ולהפריד אותן זו מזו, ואף שעל ידי כך יתכן שיפלו ממנו שערות, אינו עובר על הלאו (במדבר ו ה) 'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ' ועל העשה (שם) 'גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ', מכיון שאינו מתכוין לכך, אֲבָל לֹא סוֹרֵק את השערות במסרק, כיון שבאופן זה ודאי הוא מתכוין שיפלו ממנו שערות:

גמרא

הגמרא מקשה סתירה, בין הרישא של משנתנו לסיפא: שנינו במשנה: נזיר חוֹפֵף וּמְפַקְפֵּק – מותר לנזיר לחפוף או לפספס את שערותיו בידיו, ואף שעל ידי כך יתכן שיפלו ממנו שערות, מַנִּי – משנתינו בשיטת איזה תנא היא, בשיטת רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר שַׁאי מִתְכַּוֵּין – אדם העושה מעשה היתר, ועלול לצאת מתוך מעשה זה גם עבירה, אם הוא אינו מתכוין לעבור את העבירה, מוּתָּר, ועל כן גם הנזיר מותר לחפוף ולפספס את ראשו, הואיל ואינו מתכוין שיפלו ממנו שערות, ובהמשך המשנה שנינו, אֲבָל לֹא סוֹרֵק במסרק, כיון שהוא עלול להפיל בכך שערות, ואף על פי שאינו מתכוין לכך, אַתָּאן לְרַבָּנָן – באנו לדעת חכמים, הסוברים שדבר שאינו מתכוין אסור, שהרי לדעת רבי שמעון צריך הדין להיות הדבר מותר. ונמצא שהַרִיְישָׁא היא בשיטת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהַסֵּיפָא בשיטת רַבָּנָן..

מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּה, כּוּלָּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, והטעם שאסור לנזיר לסרוק שכָּל הַסּוֹרֵק, לְהַסִּיר נִימִין מְדוּלְדָּלוֹת מִתְכַּוֵּין – כוונתו גם להסיר שערות שכבר נתלשו במקצת, ואינן מחוברות יפה לראש, ואם כן הרי הוא מתכוין גם כן לדבר האסור, ובאופן זה אסור אפילו לרבי שמעון:

משנה

משנה זו היא המשך למשנה הקודמת: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אף על פי שמותר לחפוף ואפילו בנתר, מכל מקום לֹא יָחוֹף את ראשו בָּאֲדָמָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּשֶּׁרֶת אֶת הַשֵּׂעָר, וממילא ברור שיתלשו שערות, ואסור:

גמרא

הגמרא מבררת את דעת רבי ישמעאל: אִיבַּעְיָא לְהוּ – הסתפקו בני הישיבה, 'מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַשֶּׁרֶת אֶת הַשֵּׂעָר' תָּנַן במשנה, שכל אדמה משירה, אוֹ דִּילְמָא – שמא 'מִפְּנֵי' אדמה הַמַּשֶּׁרֶת' תָּנַן, דהיינו שיש סוג של אדמה שמשירה את השיער, וגזרו שאסור לחוף בכל אדמה משום אותה אדמה.

מבררת הגמרא: לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ – איזה הבדל למעשה יש בין שני הצדדים. משיבה הגמרא: כְּגוֹן דְּאִיכָּא אֲדָמָה דִּלְא מַתְּרָא – אם תהיה אדמה שאינה משירה את השיער, האם יהיה מותר לנזיר לחוף בה. אִי אָמְרַתְּ 'מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַשֶּׁרֶת' תָּנַן, אם כן הֵיכָא דְּיָדְעִינַן דִּלְא מַתְּרָא – באופן שאנו יודעים שסוג אדמה זה אינה משירה את השיער, שַׁפִּיר – יהיה מותר לחוף בה, שהרי רבי ישמעאל אסר רק באדמה שמשירה את השיער, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ 'מִפְּנֵי הַמַּשֶּׁרֶת', שגזרו שאסור לחוף בכל אדמה, משום אותה אדמה, אם כן כְּלָל כְּלָל לֹא – בכל סוג אדמה אסור לחוף, ואפילו שאינה משירה את השיער. מסיקה הגמרא: תֵּיקוּ – תעמוד שאלה זו בספק, כיון שאין אנו יודעים לפשוטה:

המשך בעמוד ריא

משנה

המשנה עוסקת בחיובי של נזיר שעבר על איסוריו כמה פעמים:
נָזִיר שֶׁהָיָה עובר על נזירותו ושׁוֹתֶה כמה רביעיות יַיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּיב מלקות וקרבן אֶלָּא על תגלחת אַחַת. אבל אם התרו בו לפני כל פעם שגילח וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תְּגַלַּח', 'אַל תְּגַלַּח', וְאף על פי כן הוּא היה מְגַלֵּחַ, חַיָּיב מלקות וקרבן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מהפעמים שגילח. וכן הדין אם הָיָה עובר על נזירותו וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּיב מלקות וקרבן אֶלָּא על טומאה אַחַת. אבל אם התרו בו לפני כל פעם שנטמא וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּטַּמֵּא', 'אַל תִּטַּמֵּא', וְאף על פי כן הוּא היה מְטַמֵּא למתים, חַיָּיב מלקות וקרבן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מהפעמים שנטמא:

הָיָה עובר על נזירותו וּמְגַלֵּחַ שערותיו כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּיב מלקות וקרבן אֶלָּא על תגלחת אַחַת. אבל אם התרו בו לפני כל פעם שגילח וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תְּגַלַּח', 'אַל תְּגַלַּח', וְאף על פי כן הוּא היה מְגַלֵּחַ, חַיָּיב מלקות וקרבן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מהפעמים שגילח. וכן הדין אם הָיָה עובר על נזירותו וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּיב מלקות וקרבן אֶלָּא על טומאה אַחַת. אבל אם התרו בו לפני כל פעם שנטמא וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּטַּמֵּא', 'אַל תִּטַּמֵּא', וְאף על פי כן הוּא היה מְטַמֵּא למתים, חַיָּיב מלקות וקרבן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מהפעמים שנטמא:

נָזִיר שֶׁהָיָה עובר על נזירותו ושׁוֹתֶה כמה רביעיות יַיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּיב מלקות וקרבן אֶלָּא על רביעית אַחַת, אף על פי שבכל רביעית ששתה עבר על איסור נוסף, מפני שלא התרו בו על כל רביעית ורביעית בפני עצמה, וחייב רק על הרביעית הראשונה שהתרו בו עליה. אבל אם התרו בו לפני כל פעם ששתה וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּשְׁתֶּה', 'אַל תִּשְׁתֶּה', וְאף על פי כן הוּא היה שׁוֹתֶה רביעית יין, חַיָּיב מלקות וקרבן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מהרביעיות ששתה. וכן הדין אם

גמרא

הגמרא דנה בדין נזיר שנטמא וחזר ונטמא: **אִיתְּמַר, אָמַר רַבָּה אָמַר רַ הוּנָא, מִקְרָא מַלֵּא הִכָּר הַכָּתוּב** – בפסוק האמור בנזיר (במדבר ו ז) 'לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחוֹתוֹ **לֹא יִטַּמָּא** לָהֶם בְּמֹתָם', כלולים כל סוגי הטומאות, ובהם גם טומאת מגע או משא [שנטמא על ידי נגיעה במת] וגם טומאת אהל [שנטמא בביאתו לאהל שיש בו מת], שבכל המקרים הללו אם נטמא חייב מלקות, ואם כן **כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר** – כשהתורה מוסיפה לכתוב פסוק נוסף (במדבר ו ו) 'עַל נֶפֶשׁ מֵת **לֹא יָבֹא**', מה בא ללמדנו, אלא שהפסוק 'לא יטמא' בא **לְהַזְהִירוֹ עַל הַטּוּמְאָה** למת, והפסוק 'לא יבא' בא **לְהַזְהִירוֹ עַל הַבִּיאָה** לבית שיש בו מת, שאם נכנס עובר בשני איסורים, 'לא יטמא' שנטמא בכניסתו, ו'לא יבא' שאסור לו לבוא לאהל המת, ואם התרו בו משום שני האיסורים לוקה על שניהם. **אֲבָל טּוּמְאָה וְטוּמְאָה** – אם נטמא על ידי נגיעה במת ובעודו נוגע בו חזר ונגע שוב במת אחר, **לֹא** יתחייב מלקות פעמיים, ואפילו אם התרו בו על כל נגיעה בפני עצמה, מכיון שנגיעתו במת השני אינה מוסיפה על טומאתו, כמבואר להלן.

וְרַב יוֹסֵף אָמַר, הָאֱלֹהִים – הריני נשבע **שְׁאָמַר רַ הוּנָא** שנזיר לוקה פעמיים **אֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה וְטוּמְאָה, דְּאָמַר רַ הוּנָא, נָזִיר שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת**, וכבר נטמא בשעה שנגע בקבר או האהיל עליו בתוך ארבע אמות, **וְהוֹשִׁיטוּ לוֹ מֵתוֹ וּמֵת אַחֵר** – אחד משבעת קרוביו שמת שאסור לו להיטמא להם, או מת אחר, **וְנָגַע בּוֹ, חַיָּיב** על נגיעה זו מלקות אם התרו בו, ולכאורה יש לשאול, **אַמַּאי** – מדוע חייב, **הָא מִיטַּמָּא וְקָאֵים** – הלא ודאי קודם לכן נגע או האהיל על קבר והוא כבר טמא, ונגיעתו במת לא הוסיפה כלום לטומאתו, **אֶלָּא לְאוֹ שְׁמַע מִינָּהּ שמה שְׁאָמַר רַ הוּנָא** שהפסוק 'לא יבא' מלמד שנזיר לוקה פעמיים, זה **אֲפִילּוּ** במקרה של **טּוּמְאָה וְטוּמְאָה**, דהיינו שהיה טמא ואחר כך נגע שוב במת, שגם אז לוקה פעמיים.

אִיתְּיבֵיהּ אַבָּיֵי על רב יוסף, **כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ מֵת מוּנָּח עַל כְּתֵיפּוֹ, וְהוֹשִׁיטוּ לוֹ מֵתוֹ וּמֵת אַחֵר וְנָגַע בּוֹ, יָכוֹל** – שמא נאמר **שֶׁיְּהֵא חַיָּיב** על נגיעתו במת השני, אף שלא נוספה בו טומאה, **תַּלְמוּד לוֹמַר** – נאמר בפסוק (ויקרא כא יב), 'וְלֹא יֵחַלֵּל אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו', ומשמע מהפסוק שהאיסור לכהן גדול להיטמא הוא רק **כְּמִי שֶׁא�ינוֹ מְחוּלָּל** [–טמא], דהיינו כהן גדול טהור, שבטומאה שהוא נטמא עכשיו הוא נהיה מחולל, **יָצָא זֶה**, כהן גדול שכבר נטמא, **שֶׁהוּא מְחוּלָּל וְעוֹמֵד**, ואינו נהיה מחולל בטומאה השניה. ולפי ברייתא זו כן הדין גם בנזיר. וקשה מכאן על דברי רב יוסף בשם רב הונא שאמר בנזיר שלוקה פעמיים אפילו בטומאה וטומאה.

אָמַר לֵיהּ רב יוסף לאביי, **וְתִיקְשֵׁי לָךְ מַתְנִיתִין** על הברייתא **שהבאת**, **דְּתָנַן** במשנתינו (ע"א), נזיר **שֶׁהָיָה מְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם** והתרו בו רק פעם אחת, **אֵינוֹ חַיָּיב** מלקות וקרבן **אֶלָּא** על פעם **אַחַת**, אבל אם התרו בו לפני כל פעם שנטמא **וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּטַּמֵּא' 'אַל תִּטַּמֵּא', חַיָּיב** מלקות וקרבן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מהפעמים שנטמא, **וְאַמַּאי** – מדוע במשנתינו לוקה על כל פעם שנטמא, **הָא מִיטַּמָּא וְקָאֵים** – הלא הוא עומד בטומאתו מהפעם הראשונה שנטמא. ומבואר במשנה שאם נטמא וחזר ונטמא לוקה פעמיים, **אֶלָּא כַּשָּׁיָא אַהֲדֵי** – מוכח שהמשנה והברייתא סותרות זו את זו, ואנו מוכרחים לומר שדברי הברייתא טעות הם, וממילא אין להקשות על דברי מהברייתא.

אביי מתרץ את קושיית רב יוסף: לעולם **לֹא כַּשָּׁיָא** מהמשנה לברייתא, **כָּאן** – בברייתא שאמרה שאינו לוקה אלא פעם אחת, מדובר שהנזיר נטמא בפעם השניה **בְּחִיבּוּרִין**, כלומר שנגע במת השני בשעה שעדיין היה נוגע במת הראשון, ולכן חייב מלקות רק על פעם אחת, כיון שהנגיעה במת השני לא הוסיפה כלום בטומאתו. אבל **כָּאן** – במשנה שאמרה שגם בטומאה וטומאה לוקה פעמיים, מדובר שהנזיר נטמא בפעם השניה **שֶׁלֹּא בְּחִיבּוּרִין**, כלומר שנגע במת השני שהפסיק לנגוע במת הראשון, ונמצא שנגיעתו במת השני הוסיפה בטומאתו, שהרי משעה שאינו נוגע עוד במת הראשון, אם אדם אחר יגע בו, יטמא השני רק עד הערב, ועכשיו כשנוגע שוב במת, אם אדם אחר יגע בו, יטמא השני שבעת ימים, כדין הנוגע בטמא מת בחיבורין, וכיון שהוסיף בנגיעה השניה על טומאתו לכן לוקה גם עליה.

הגמרא מקשה על תירוצו של אביי: **וְטוּמְאָה בְּחִיבּוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא, הָא** – הלא **אָמַר רַ יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יַנַּאי, שֹׁלֹא אָמְרוּ** את הדין של **טּוּמְאָה בְּחִיבּוּרִין אֶלָּא לְגַבֵּי תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים**, שהנטמא ב'טומאה בחיבורין' אסור באכילת תרומה וקדשים שבעה ימים, ואם יגע בהם יטמא אותם, **אֲבָל לְגַבֵּי נָזִיר וְלִגְבֵי עוֹשֶׂה פֶּסַח** שנטמאו ב'טומאה בחיבורין', **לֹא** יהיה דינם כאילו נגעו במת עצמו, שהנזיר יסתור את נזירותו, והעושה פסח יהיה אסור בעשיית הפסח, אלא דינם ככל נוגע בטמא מת, שהנזיר אינו סותר את נזירותו, והעושה פסח מותר בעשיית הפסח, **וְאִי אָמְרַתְּ** ש'טומאה בחיבורין' **מְדְּאוֹרַיְיתָא, מַאי שְׁנָא**. אלא ודאי שדין 'טומאה בחיבורין' הוא מדרבנן, ואם כן אי אפשר לבאר שהמשנה שחייבה מלקות פעמיים בטומאה וטומאה מדברת בטומאה בחיבורין. ומוכח שהמשנה סוברת שגם בלי שהוסיף טומאה בנגיעה השניה חייב שתים, וכדברי רב יוסף.

מתרצת הגמרא: **כָּאן** – רבי ינאי שאמר שטומאה בחיבורין היא מדרבנן ולכן גזרו טומאה זו רק לענין תרומה וקדשים, מדבר **בְּאופן של חִיבּוּרֵי אָדָם בְּאָדָם**, כלומר, ראובן נוגע בשמעון, שנוגע בלוי, שנוגע במת, שבמקרה זה ראובן טמא מדאורייתא רק עד הערב, ומדרבנן טמא שבעה ימים לגבי תרומה וקדשים [ולא לגבי נזיר ופסח], אבל **כָּאן** – במשנה שחייבה את הנזיר פעמיים מלקות אם נטמא וחזר ונטמא משום שבנגיעה השניה יש תוספת טומאה, מדובר **בְּחִיבּוּרֵי אָדָם בְּמֵת**, כלומר, ראובן נוגע בשמעון, שנוגע במת, שבמקרה זה ראובן טמא מדאורייתא שבעה ימים כנוגע במת עצמו, ולכן הנזיר שנטמא וחזר ונטמא לוקה פעמיים, שהרי נגיעתו במת בפעם השניה הוסיפה על טומאתו מדאורייתא.

הגמרא מקשה על החילוק שאמר אביי בדעת רבה: לפי תירוץ אביי נמצא שרבה שאמר 'אֲבָל טּוּמְאָה וְטוּמְאָה **לֹא**' מדבר רק באופן שהטומאה היא בחיבורין, שאז הוא אינו מוסיף טומאה בנגיעה השניה כיון **דְּהָא מִיטַּמָּא וְקָאֵים** – שהוא עומד בטומאתו, שהרי הוא כבר טמא מנגיעתו הראשונה בטומאה, וב'טומאה וביאה' באותו אופן, כגון שמת מוטל על כתיפו ונכנס לאהל המת, מודה רבה שלוקה פעמיים, ואם כן קשה, **שְׁטּוּמְאָה וּבִיאָה נַמִּי הָא מִיטַּמָּא וְקָאֵי** – הלא גם בטומאה וביאה הוא עומד בטומאתו מחמת המת שמוטל על כתיפו, וכניסתו לאהל המת אינה מוסיפה כלום על טומאתו, ומה הסברא לחלק ביניהם ולומר שב'טומאה וטומאה' לוקה רק פעם אחת וב'טומאה וביאה' לוקה פעמיים.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּאן בַּבַּיִת** – מה שאמר רבה שבטומאה וביאה לוקה פעמיים, מדובר במקרה שהיה טהור ונכנס לבית שיש בו מת, שהביאה והטומאה באות בבת אחת, ועל זה אמרה תורה שילקה פעמיים, פעם אחת משום 'לא יטמא' ופעם נוספת משום 'לא יבא'. אבל **כָּאן** – מה שאמר רבה שבטומאה וטומאה לוקה רק פעם אחת, מדובר במקרה שהיה **בַּשָּׂדֶה** – שהוא מקום שאין בו גג ואינו נכנס לאהל המת, ואז אין אופן שלוקה פעמיים, שהרי אם נגע בשני מתים בבת אחת והתרו בו משום שניהם, אינו חייב שתים, כיון שההתראה היא רק על הלאו של טומאה, וממילא היתה רק התראה אחת ולוקה רק פעם אחת, ואם היה מת מוטל על כתיפו והושיטו לו מת נוסף ונגע בו, אינו לוקה על השני כיון שהוא כבר מחולל ועומד, ורק באופן שנגע במת אחד ואחרי שפירש ממנו נגע במת נוסף סובר רבה שלוקה פעמיים, כיון שבנגיעה השניה יש תוספת טומאה.